Pædagogisk læreplan for
Børnehuset Hammershøj
2020

Opdateret d. 29. september 2020

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

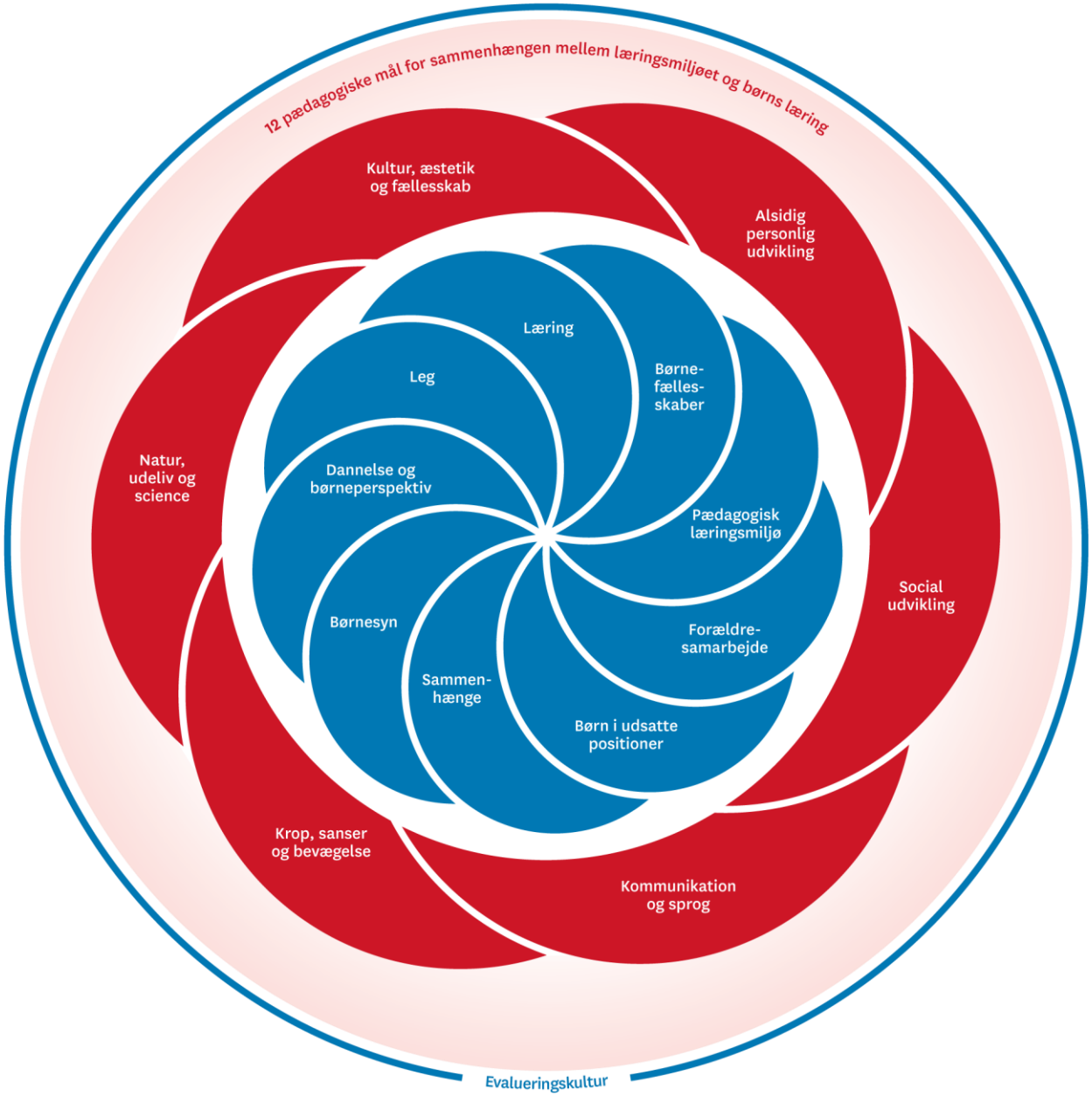

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold.* Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold, børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Børnehuset Hammershøj

Vuggestuen og Børnehaven

BØRNEHUSET HAMMERSHØJ blev åbnet d. 2. januar 2017, efter sammenlægning af tre mindre Børnehuse i og omkring Hammershøj. Børnehuset Hammershøj ligger i Hammershøj by, tæt op ad skolen.
Selve bygningen har før hørt til Hammershøj skole.
Der er renoveret og bygget til, så Børnehuset har en tidssvarende, funktionel og moderne indretning.

Vuggestuen og Børnehaven er en integreret institution, hvor vi gerne vil fællesskabet og samarbejdet om vores fælles børn og fælles mål.
I vores samarbejde med jer forældre, skal vi arbejder med fokus på barnets trivsel, udvikling og læring.

Vuggestuen kan rumme 16 børn. Vuggestuebørnene er i udgangspunktet fælles med børnehavebørnene om morgenen og sidst på eftermiddagen. Vuggestuen har let adgang til Børnehaven og en legeplads der ligger midt i udenomsarealet. Målet for Vuggestuen er kort at give børnene kompetencer, tryghed, mod og lyst til at være nysgerrig og interesseret i omgivelserne, muligheder og hinanden. Trygge rammer, omsorg og oplevelser er udgangspunktet for vuggestuen.

Børnehaven kan rumme op til 60 børn. Børnehaven er delt op i tre stuer, hvor Sol- og Månestuen samarbejder tæt om børnene fra 3-4 år og tæt med vuggestuen i overgangen fra vuggestue til børnehave. Kometstuen rummer de ældste og kommende skolebørn og arbejder tæt med skolen omkring førskoleaktiviteter. Målet for børnehaven er kort at give børnene de bedste muligheder for dannelse og forudsætninger ift. personlige og sociale egenskaber og kompetencer, så de føler, de kan mestre livet. Trygge rammer, omsorg, struktur, stimulerende oplevelser og udfordringer samt anerkendelse er udgangspunktet for børnehaven.

Vi har et tæt samarbejde med Hammershøj skole og børnene får mulighed for en god og tryg overgang fra børnehave til skole. Den trygge overgang skyldes ikke mindst vores fælles arbejde med ”rullende skolestart”. Rullende skolestart betyder, at børnene efter fødselsdato kan starte i skole i små hold løbende gennem året, hvilket er en kæmpe fordel ift. børnenes tryghed, modenhed, læring, mv.

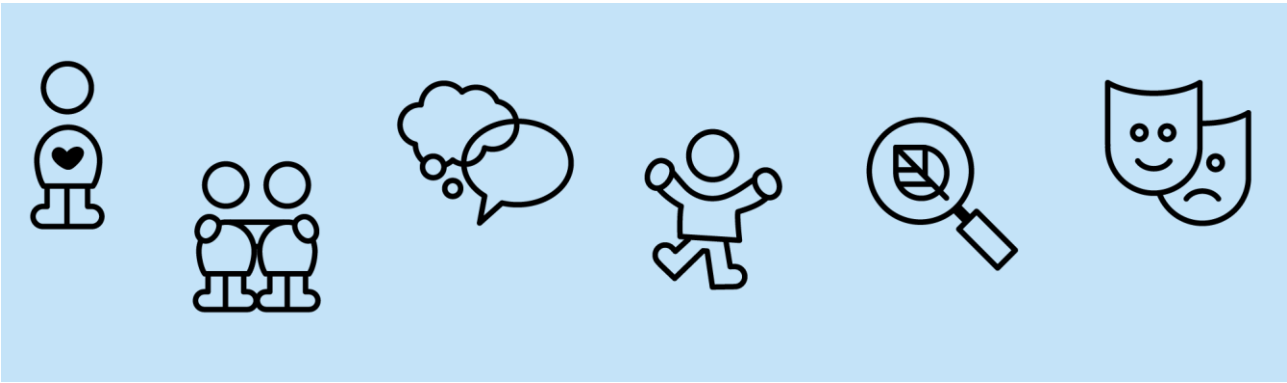

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan er udarbejdet med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn**. Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv**. Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø**. Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde**. Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner**. Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen**. Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Vi forholder os til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

Gennem følgende *børnesyn* kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene

Børnehusets børnesyn:

- ***Vi ser barnet som unikt og kompetent i eget liv og som bidrager til fællesskabet***
- ***Barnet har krav på udvikling med udgangspunkt i sine forudsætninger og behov***
- ***Barnet har krav på omsorg, tryghed, nærvær og anerkendelse***
- ***Barnet udvikler sig i relationer, i samspil med andre - i børnehusets fællesskaber***
- ***Vi ser barnet som ligeværdighed og med rettigheder til at være en ligeværdig deltager i fællesskabet***
- ***Barnet har krav på medindflydelse og medansvar i fællesskabet – i forhold til barnets modenhed og kompetencer***
- ***Ansvaret for barnets udvikling, dannelse og deltagelse i fællesskabet er forældrenes og de voksnes / pædagogernes.***

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Refleksioner og eksempler på, hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Refleksion i forhold til læringsmiljøer generelt:
Børnene lærer og dannes i det sociale fællesskab, som vi er en del af hele tiden dagen igennem. De rammer vi skaber for børnene, det indhold vi giver og den måde vi er sammen på, skaber viden, kompetencer i strategier og forståelser for og i børnene. Vi (de voksne) ser os selv som de ansvarlige for børnenes udvikling, læring og trivsel. Vi vurderer og afstemmer løbende vores intentioner med børnenes behov og interesser via adfærd (reaktioner, signaler,..) og i samtale og det de udtrykker.
Vi må som de ”ansvarlige” indimellem på justerer på den pædagogiske praksis og indretning.
Vi fokuserer på at skabe eller optimere læringsmiljøer der fordre en positiv udvikling.
Børn og børnegruppen er over tid forskellige og derved er der vekslende krav til de læringsmiljøer vi skaber og iscenesætter.
De idealer eller de mål (kvalitet) vi arbejder efter prioriteres indimellem ift. de fysiske rammer, børnegruppen og dens størrelse (normering). Det kan f.eks. være en prioritering mellem hensynet til det enkelte barns udviklingspotentiale og hensynet til et generelt behov (for resten af gruppen) for struktur, tryghed og forudsigelighed.

Eksempel: I hverdagsrutiner i et fællesskab skaber vi læringsmiljøer med udgangspunkt i personlig og sociale kompetencer der er nødvendige i et fællesskab . Vi arbejder bl.a. med kompetencer med overførselsværdi omkring ”overgange”, det at ”vente på tur” som ved måltider, toiletbesøg, i garderoben, til samlinger mv. der stiller krav til børnenes selvregulering, behovsudskydelse, hensyn til andre, mod, rummelighed mv.

Eksempel: I hverdagsrutiner der stiller forventninger til det at blive selvstændige og livsduelige skaber vi et læringsmiljø der motivere og fordre børnenes mod og lyst til at være selvhjulpen **-** f.eks. selv at finde tøj, selv trække i tøj mv.

Eksempel: I forhold til at dannes og udvikle demokratiske kompetencer bliver børnene inddraget i beslutningsprocesser og valg af f.eks. lege, sange mv.

Eksempel: I forhold til følge børnenes spor (børneinitierede aktivitet) bliver børnene inddraget i beslutningsprocesser og valg af f.eks. aktiviteter, lege, sange mv.

Eksempel: Læringsmiljøer med pædagogisk planlagt formål/mål (vokseninitierede aktivitet) skaber vi, når de voksne danner rammen for forskellige børnemiljøer og planlagt aktivitet, hvor hensyn til børnenes behov og forudsætninger er tilgodeset – inkl. *udsatte børn*.
Vi forsøger at sikre de forskellige børnemiljøer børnene færdes i, hvor de finder inspiration og motivation i.
Hver dag er der f.eks. ”samling”, der rummer formål og indhold planlagt af de/den voksne.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Refleksion i forhold til forældresamarbejde:
Forældre er eksperter i deres eget barn og vi lykkedes bedst med indsigt og forståelse ift. barnet, dets forståelse, strategier, behov, mv.
Vi tænker forældresamarbejde er nødvendigt generelt ift. at skabe udvikling, læring og trivsel for barnet – en løbende kontakt og fortrolighed om små og store ting, vi som voksne skal tage ansvar for ift. barnet sundhed, tryghed, mv.

Eksempel: Vi er bevidste om den gode dialog i hverdagen, hvor vi ved aflevering og afhentning forsøger at skabe en åben og tryg uformel dialog om stort og småt

Eksempel: Via Børnenettet forsøger vi at dokumentere dagligdagen, hvor vi skriver om månedens aktiviteter / månedsplan, hvordan dagen er gået i ord og billeder / dagbog og via nyhedsbreve om aktuelle begivenheder eller forhold i institutionen.

Eksempel: Vi afholder de nødvendige samtaler – 3 mdr. samtale, overgangssamtaler, mv. og opfordre forældre til at bede om mødetid, hvis der er større eller fortrolige emner vi bør drøfte.

Eksempel: Via TOPI er vi i dialog med de relevante forældre og følger løbende op på fokuspunkter i hverdagen og/eller til opfølgningsmøder.

Eksempel: Vi forsøger at være tydelige omkring forhold vi generelt samarbejder om som f.eks. ”aflevering”, hvor vi laver aftaler, faste rutiner.

Eksempel: Eksempel: Samarbejde om en god start på dagen. Vi forsøger at det er ”kendte voksne” eller ”faste voksne” der f.eks. tager imod om morgenen.

Eksempel: Vi ville gerne prioritere involvering af forældre, bedsteforældre ved arrangementer og aktiviteter i løbet af året (udflugter, arrangementer som fastelavn, bedsteforældredag, mv.) p.t. er der Coronarestriktioner der hindre dette.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Refleksion i forhold til Børn i udsatte positioner:
Børns forudsætninger er forskellige – ligesom deres opvækstbetingelser, deres familiesituation mv.
Vi må have øje for disse børn, der af forskellige årsager er udfordret på forskellige områder. Vi skal opnå det evt. nødvendige samarbejde med forældre, PPL eller andre. Det afgørende er, at vi opnår den nødvendige indsigt i barnet / barnets situation, så vi kan tilrettelægge eller skabe inkluderende og udviklende læringsmiljøer for alle.

Eksempel: Vi forsøger at skabe den nødvendige struktur, - faste rutiner, behov for overskuelighed og genkendelighed for de børn som har brug for det. F.eks. via visualisering af dagen ned til aktiviteten - med piktogrammer som en gennemgående metode fra vuggestue til de ældste børn i børnehaven.

Eksempel: Vi forsøger at skabe inkluderende miljøer og børnefællesskaber ved at tydeliggøre og sætte ord på børnenes handlinger, udtryk og følelser. Som en hjælp til at skabe forståelse, anerkendelse og rummelighed mellem børnene.

Eksempel: Vi må hele tiden være nysgerrige på, hvad der evt. udfordre barnet for at opnå den nødvendige indsigt i planlægningen og deltagelsen i de pædagogiske læringsmiljøer.

Eksempel: I forældresamarbejdet lægger vi vægt på kommunikation og samarbejde, for vi i fællesskab kan støtte op om barnets hverdag og udvikling. Vi støtter op om familiens initiativer og perspektiver, og vi kan også i samarbejdet med forældrene danne fælles nye. Via forældresamarbejdet kan vi benytte viden og evt. nye perspektiver i arbejdet med at tilpasse de pædagogiske læringsmiljøer og sikre inkluderende børnemiljøer.

Eksempel: Hensyn til børn 2-sprogede børn (i udsatte positioner) i vokseninitierede aktiviteter – som f.eks. lyd og ordlege, Hit med lyden, mv. Et særligt fokus på sprogudvikling muliggør i højere grad udvikling, trivsel og læring i dagens aktiviteter og i relationer i børnefællesskaberne.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

Refleksion i forhold til at skabe sammenhæng til børnehaveklassen:
Det sidste år i børnehuset er et år med fokus på kommende skolestart og den ”overgang” der er forbundet med det. Vi er opmærksom på, hvad der målet for børnenes tid i Børnehuset – de personlige og sociale kompetencer, så de skoleforberedende og ”faglige” mål tilpasses den dannelse og de udviklingsbehov der fortsat arbejdes med for de ældste børnehavebørn. De kompetencer og den dannelse vi f.eks. kan give børnene med som lyst til at lære, udholdenhed, selvværd, at kunne kommunikere sine intentioner samt at kunne indgå i relationer mv., gør overgangen og muligheden for at lykkedes i skolen nemmere…
Vi må også sikre en sammenhæng ift. det der er på spil ved en ”overgang” – at børnene efter deres behov forstår og kan se sig selv i skiftet, at børnene ved, hvad der skal ske, og hvordan det ser ud, hvem de skal være sammen med, hvem den voksne er samt et hensyn til det sagn der måtte komme, ved at skulle sige farvel til børn og voksne i Børnehuset.

Eksempler: Børnene ruller fra stuer med blandet alder, til Kometstuen der er for de ældste og de kommende skolebørn.

Eksempler: På Kometstuen er der faste ugentlige tilbagevendende aktiviteter med fokus på sprog og skoleforberedelse **-**

- Hverdag laver Dagens Samling, hvor vi taler om dagen, ugedag, måned, årstiden, evt. Begivenheder og synger ugesangen med fokus på rim og remser, udtale mm.
- Tirsdage arbejder vi med HIT MED LYDEN
- Torsdage har vi ABC-arbejde
  Tema i september er “mig selv og min familie”
- Hver fredag er der børn i vores egen sproggruppe om formiddagen (forældre ved, hvis deres barn er går i sproggruppen)

Eksempler: På månedsplanen har vi temaer for måneden og de lege og aktiviteter vi laver ud over de faste tilbagevendende (i foregående eksempel) leger vi ..eller har aktiviteter der som regel er i relation til det tema vi arbejder med i HIT MED LYDEN og i ABC-gruppen. Disse lege og aktiviteter gentager ofte den læring børnene har fået i ”de faste samlinger og aktiviteter”

Eksempler: Samarbejde med børnehaveklasselæreren - I løbet af året med den rullende skolestart får Kometstuen besøg af Børnehaveklasselæreren – op til hvert af de fire skolestartsrul. Børnehaveklasselæreren deltager i ABC-arbejdet med børn og pædagoger.
De børn der står til skolestart, besøger efter aftale skolen med de venner/veninder fra Kometstuen der ligeledes skal starte og med en voksen fra Kometstuen.
Børnehaveklasselæreren og pædagogerne kan udveksle viden og give respons på erfaringer og indhold i det skoleforberedende arbejde.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Eksempler: Vi benytter de omkringliggende faciliteter som skolens gymnastiksal, skolens sportsplads, legepladser i lokalområdet.

Eksempler: Vi benytter den omkringliggende natur.

Eksempler: Vi forsøger at besøge erhverv som bilværksted, bondegårdsbesøg, mv.

Eksempler: Vi har årlige traditioner

- Via Hammershøj kirke – musikalsk legestue og julegudstjeneste.
- Med Motionsdag for skolen og hele byen
- Med dagplejebesøg
- Med Håndboldcaravan i Hammershøjhallen
- Med Handelsstandsforeningen – Luciaoptog i Torvehallerne

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Refleksioner om integrering af det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø er generelt, at miljøet i Børnehuset og det at komme til og færdes i det generelt skal være præget af en rolig og anerkendende omgangsform og kultur. Således er miljøers forudsætning udgangspunktet de bedste for at være og blive sunde læringsmiljøer.

Eksempler: Vi hjælper eller/og giver børnene mulighed for at skabe forskellige børnemiljøer og derigennem læringsmiljøer ved at skærme eller små ”rum i rummet”. Med afskærmning via spanske vægge, puder, reoler, kasser skabes børnemiljøer, hvor lege udvikles og udvikles i takt med børnenes fantasi, idéer og behov.

Eksempler: Vi er bevidste om at skabe børnemiljøer, hvor der er inspiration, motivation og tryghed for større eller mindre børnefællesskaber – og derved også gode muligheder alsidig aktivitet og for en god balance mellem børne- og vokseninitierede aktivitet.

Eksempler: Vi forsøger at inspirere, motivere, skabe tryghed og give oplevelser med blik for det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø via

- indretning af f.eks. motorikrum der motiverer til bevægelse og udfordre motorikken
- ved at samle f.eks. konstruktionslegetøj et sted der er egnet til at ”makke” og hvor man kan fordybe sig mere eller mindre uforstyrret
- ved at lave sprogaktiviteter ved en væg der summer af bogstaver og tal
- ved at lave ture i naturen der både giver ro, udfordringer og oplevelser i eksempelvis bakket terræn,
- ved at give børnene plads til at indgå i relationer i trygge rammer, så to f.eks. kan finde et sted, hvor der er rolige omgivelser og fordybe sig i deres intentioner om en leg.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”
Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Eksempler: Vi danner legegrupper der ved voksenguidning opfordres til forskellige lege - f.eks. leg med dukkehus hvor rollespillet, fantasien kommunikationen mm. kunne udfordre nogle. Med en tryg gruppe og voksenguidning blev det en god og sjov oplevelse for alle børnene. Med legegrupper bliver børnene trygge ved hinanden, interesserede i hinanden og derved omsorgsfulde for hinanden, og de finder nye fælles interesser, hvor det er ukendt land for nogle. Legegrupperne understøtter relationen mellem børnene til mulige venskaber.

Eksempler: Børn hjælper børn med praktiske ting, hjælper hinanden med støvler og vanter når de skal ud og når nogen behøver hjælp, kan det gerne være andre børn. Det kan være på tværs af køn og alder. Børnene er ivrige og glade for hjælpen/stolte over at få lov. Børnene drager omsorg for hinanden og sikre alle oplever at slå til, klare opgaven eller ”være med”. Børnene bevarer gåpåmod og engagement.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.
Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Eksempler: Aldersopdelte børnegrupper med målrettede aktiviteter for aldersgruppen sikre gode vilkår for med og modspil – til deling af forskellige oplevelser og forståelser og derigennem til en forståelse og accept af forskelligheder.

Eksempler: Problemstillinger tages op i fællesskabet. Det styrker muligheder for at spejle handlinger, øve indflydelse og bevare trygheden i fællesskabet.

Eksempler: Fokus på ”det sociale” som en forudsætning i al planlægning og tilrettelæggelse af aktiviteter samt øvrige temaer og mål.

Eksempler: Aldersopdelte børnegrupper (Mini- og Maxi-grupper) med øje for venskaber og kommende skolestart. Vi forsøger at sikre at sociale fællesskaber i grupper vi vurdere er udviklende. For de ældste har vi fokus på den rullende skolestart, så børnene har gode chancer for at følges med venner/veninder, når de starter i skole.

Eksempler: Legegrupper om formiddagen i blandede grupper giver børnene mulighed for at lærer ”andre” at kende og udfordre de sociale kompetencer, da børnene skal justere og regulere sig ift. de ”nye” børn.

Eksempler: Vi kan benytte *turtagning* – sikre børnene får mulighed for at bidrage og give udtryk for deres oplevelse eller intentioner

Eksempler: Børn hjælper børn med praktiske ting, hjælper hinanden med støvler og vanter og når nogen behøver hjælp, kan det gerne være andre børn. Det styrker tilhørsforhold, tillid, empati…

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.
Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Refleksioner om kommunikation og sprog:
Vi har særligt fokus på sprog – som en forudsætning for at indgå og udvikle sig i et fællesskab.
Vi tænker vores fælles sprog som tryghedsskabende og inkluderende for kulturen, miljøet og børnenes udvikling, når vi taler anerkendende og respektfuldt til og om hinanden. Vi som voksne er rollemodeller for omgangsform såvel som samtaleform – hvordan vi taler og hvad vi egentligt vil sige, vil skabe kulturen og et udviklende læringsmiljø for kommunikation. Børnene vil igennem en anerkendende respektfuld kultur føle sig trygge i at formulere og kommunikere.

Eksempler: Vi benytter modeller og metoder i *Palle post* som koncept og *Hit med lyden.*

***Marte Mero* som redskab** - Vi sætter ord på vores og børnenes handlinger, møder barnet og guider via en anerkendende tilgang, hvor vi f.eks. sætter ord på barnets intentioner og følelser. Vi kan benytte *turtagning* og sikre børnene får mulighed for at bidrage og give udtryk for deres oplevelse eller intentioner.

Eksempler: Vi har fokus på sprog og tosprogede børn. Via sprogtest, sprogvurderinger, forældresamarbejde, sparring med logopæd og arbejde med børn i vores sproggrupper, legegrupper med fokus på sproglig udvikling (et fokuseret læringsmiljø) samt i fokuseret sprogindsatser, hjælper vi børn med sproglige udfordringer så godt som muligt.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.
Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Eksempler: Børnehuset som motorikbane - I forbindelse med temaarbejde omdanner vi (børn og voksne) de fysiske rammer til motorikbaner, hvor børnene i fællesskab og individuelt får stimuleret deres motorik og sanser. Børnene møder hinanden på tværs af alder og finder sammen i fælles glæde ved bevægelse – i de sjove aktiviteter der er forbundet med temaarbejdet. I dagligdagen og særligt i temauger skabes små læringsmiljøer, hvor børnene selv kan udvikle og videreudvikle bevægelseslegene.

Eksempler: Vi benytter vores motorikrum og skolens gymnastiksal – og børnene får gennem de faste motorikdage i ugen, kendskab til mange måder at lege og bruge kroppen på. Børnene oplever det som sjove og til tider udfordrerne aktiviteter. Vi er målrettet på at børnene får styrket deres krop og kropsbevidsthed samt kommer omkring de grundlæggende elementer i deres motoriske udvikling (kravle, rulle, løbe, dreje, løbe…)
Vores motorikrum appellerer og motivere til lege med bevægelse og stimulering af kroppens sanser.

Eksempler: Vi bruger legepladsen og naturen til at styrke og udvikle børnenes motorik gennem gåture, leg og aktiviteter. På legepladsen bestræber vi os på at der er muligheder for at stimulere alle sanser.

Eksempler: Bevægelse og leg med bevægelse fordrer trivsel og sociale relationer gennem oplevelser, glæder i lege og aktiviteter.
Til samlinger leger vi sanselege der udfordrer både taktil-, smag-, lugte- og høresans.
Vi bruger mindfulness til afslapning, hvor børnene udvikler fornemmelse for kroppen ved at mærke deres kroppe som spændte kontra afslappet.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.
Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Eksempler: I den daglige samling taler vi løbende om årstiden – vi synger om blæst og regn, synger om dyr, kryb og kravl….

Eksempler: Kendskab og møde med natur og science – når vi f.eks. tager på bondegårdtur, undersøger naturen, blæser sæbebobler og undre os over de stikker af…

Eksempler: Når vi har naturtema – og tilrettelægger vores aktiviteter ude og med forskellige tilgange til at gøre bekendtskab med naturen. Vi laver aktiviteter på legepladsen, i den omkringliggende natur og på (bus)tur til naturen.
Vi laver bålmad, naturlege med naturen som rekvisit, går på jagt i naturen, på opdagelse i naturen….

Eksempler: Når børnene pludselig bliver optaget af naturen, bliver vi optaget sammen med dem. Vi undres os sammen og lader deres optagethed, indlevelse og logik være det bærende.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet. Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi holder fast i kulturelle traditioner som jul, halloween, påske, fastelavn mm. Vores børn og forældre har forskellige kulturelle baggrunde, så vi holder fast i traditioner på en måde, der respekterer vores forskellige baggrunde. Børnene skal opleve det som trygt, meningsfuldt og/eller spændende oplevelser, og kan drage den læring og/eller mening det giver for dem hver især – men også give dem følelsen af fællesskab.

Kunst, musik og drama som læringsmiljøer for kreativitet og udtryksformer – Vi tegner, synger og laver rollespil med og for hinanden, hvor vi udtrykker os som dem vi er, hvor vi kommer fra og ift. begivenheder fra historien eller eventyrets verden.

Vi giver hinanden oplevelser og inspiration gennem kunst, musik og drama og vi er alle medskaber af vores fællesskab og de fysiske rammer vi har.

I forløb via Kulturskolen etableres læringsmiljøer svarende til de temaer vi samarbejder med kunstnerne om i det vi kalder ”Kulturspor”. Projektet omkring Kulturspor er tænkt som læringsmiljøer vi skaber for børnene, men også som kompetenceløft for pædagogerne, så de læringsmiljøer vi arbejder med, kan få liv eller mere liv i hverdagen – som inspiration og motivation for såvel børn som voksne.
Vi arbejder med kultursporstemaer inden for musik og bevægelse – billedkunst – drama – læsning

Evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Som fast punkt på møder evalueres aktiviteter og begivenheder.
Dertil er der en forventning om, at**,** at vi generelt bringer erfaringer, oplevelser og refleksioner op i forhold til den pædagogiske praksis, hvis vi har en følelse af, der er noget vi bør tale om.

Som en udvikling af den pædagogiske praksis evalueres praksis systematisk via et en igangværende proces, hvor vi på hvert personalemøde analyserer og evaluerer vores daglige praksis – ud fra en grundlæggende vurdering af vilkår og muligheder, gennemgår vi praksis med afgrænset fokus pr. gang.

I tråd med vores pædagogiske mål og temaer i den styrkede pædagogiske lærerplan vil vores analyser og evalueringer være med udgangspunkt i disse mål og i de perspektiver der her danner rammen for vores fælles forståelse.

Som en realistisk målsætning vil vi veksle mellem, hvilke mål vi har fokus på. Vi vil i vores systematisk gennemgang af vores pædagogisk praksis notere os, hvor der er udviklingspotentiale og føje dem til listen for udviklingsområder.

Børnenes perspektiver – vil være en del af vores analyse, og i et systemteoretisk perspektiv vil vi være opsøgende på børnenes oplevelser og behov. Der er til det fælles arbejde med fokusområder en dagsorden der indeholder de systemteoretiske vilkår for analyse og tiltag.

Dokumentation – *Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen."*
Bl.a. vil den dagsorden der som arbejdsdokument skal benyttes ved analysering af fokusområder eller udfordringer i praksis, bliver vores dokumentation i første omgang.
Den Styrkede pædagogiske lærerplan kan som arbejdsredskab evt. også bruges til dokumentation.
Den del af dokumentationen der skal "offentliggøres" må tage hensyn til regler og hensyn herfor.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Til vores pædagogisk dag hvert år samles op på den proces der løbende er, med vores tilpasning og udvikling af praksis. Vi har i en et- eller toårsperiode arbejdet med et givent antal fokusområder og justeret praksis efter dette.

- **Det giver anledning til at efterevaluere** og rette i *refleksioner* og *eksempler* i *den styrkede pædagogiske lærerplan* – lave en opdateret rapport.
- **Det giver anledning til vi analyserer og evaluerer** - i forhold til de samlede pædagogiske mål og temaer – *det fælles pædagogiske grundlag* via en gennemgang og evaluering af vores praktiserede *børnesyn*, vores *forældresamarbejde*, vores *børnemiljø* mv. – en fælles analyse og evalueringsmulighed (dokumentation herfra offentliggøres)
- **Det kan endeligt give anledning til fælles fokus på et længere stræk** – et større fokus vi kan arbejde med til næste 2-årsevaluering af *den styrkede pædagogiske lærerplan.*